

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(7), 2021

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 13 від 22.04.2021 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар:

Бабіля Марина Василівна, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович - к. ф-м. н., доцент, завідувач кафедри машинобудування, природничих дисциплін та інформаційних технологій;

Качур Мирослава Михайлівна – к. пед. н., доцент кафедри теорії і методики музичної освіти;

Кобаль Василь Іванович - к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., професор, академік Української технологічної академії (м. Київ), завідувач кафедри легкої промисловості і професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – к. психол. н., доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент, декан факультету туризму та готельно-ресторанного бізнесу;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., доцент, завідувач кафедри суспільних дисциплін та фізичної культури;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., доцент, декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та управління економічними процесами;

Реслер Марина Василівна - д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна - д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов;

Товканець Ганна Василівна - д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна - д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

УДК 330.341.2:338.43

Байса В.П.
здобувач ступеня «Доктор філософії»,
Мукачівський державний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

В статті проаналізовано основні тенденції інституційних перетворень в аграрному секторі економіки з моменту здобуття незалежності. Визначено етапи проведених реформ спрямованих на інституційну трансформацію з метою виведення сільського господарства на міжнародний рівень.

Ключові слова: *інституційні перетворення, національна економіка, право власності.*

The article analyzes the main trends in institutional transformations in the agricultural sector of the economy since independence. The stages of ongoing reforms aimed at institutional transformation with the aim of bringing agriculture to the international level have been identified.

Key words: *institutional transformations, national economy, property right.*

Аграрний сектор економіки є одним із найважливіших галузей національної економіки, що охоплює всі види економічної діяльності. Процеси інституційних змін в теперішній час виступають одними із найважливіших складових сталого розвитку регіонів та країни в цілому, підвищення її конкурентоспроможності, національної безпеки, тощо. Для подальшого розвитку потрібно спрогнозувати етапи розвитку аграрної сфери, обґрунтувати першочергові заходи державної політики для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Україна розвивається як країна з відкритою економікою вже більше двох десятиліть. Аграрний сектор економіки України має значний потенціал, завдяки якому статистичні дані щороку фіксують збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції [1].

Перехід від централізованого планування до ринкової економіки супроводжувався кількісними та якісними змінами у всіх сферах господарства. Інституційні перетворення в аграрному секторі – це водночас складний та

безперервний процес змін існуючої інституційної системи, який вимагає значних фінансових, інтелектуальних ресурсів та постійних витрат.

На трансформаційні процеси в аграрному секторі вплинуло створення нових інститутів, формування інституційної структури аграрного ринку та адаптація його учасників до ринкових умов.

Зміни відбуваються на законодавчому та нормативному рівні. В першу чергу ці зміни в Україні торкнулися інституту власності, державного регулювання, ціноутворення, конкуренції, розвитку соціального капіталу.

Станом на теперішній час процес становлення інституційного механізму розвитку аграрного сектора в Україні практично завершився. Цей процес відбувався в наслідок здійснення аграрної та земельної реформ у кілька етапів починаючи з 1991 року, коли Україна здобула незалежність [4].

Початок трансформаційних процесів в аграрному секторі України як незалежної держави характеризується переходом від адміністративно-командної системи до ринкових методів управління [5]. Відповідно, постала необхідність реформувати радянські методи ведення сільського господарства.

Перехід від орієнтації на постійне збільшення обсягів виробництва до соціальної ринкової економіки відбувався поступово під впливом законодавчих змін і нових принципів аграрної інституційної системи [2].

Оцінюючи особливості трансформаційних змін в економічному розвитку аграрного сектора, ми виділили три етапи реформ, спрямованих на інституційну трансформацію з метою виведення сільського господарства на міжнародний рівень, а саме:

1. I етап охоплює час від 1991 р. до 2000 р. В цей період держава виступала основним ініціатором реформ, а обсяг виробництва сільськогосподарської продукції суттєво зменшився. Економічний спад даного етапу за оцінками експертів Світового банку був одним із найтриваліших та найважчих у Східній Європі;
2. II етап охоплює час від 2000 р. до 2008 р. Після 2000 р. було сформовано нормативно-правове забезпечення ринкового господарювання в аграрному секторі. Були створені умови для адаптації аграрного сектору економіки до функціонування в умовах членства України в СОТ. Окрім цього, було зупинено спад обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а сільське господарство перетворилося зі збиткового в прибуткове;
3. III етап охоплює час від 2014 р. по теперішній час. Третій етап характеризується процесами вторинної трансформації, що пояснюється набуттям певного досвіду, активізацією процесів міжнародної інтеграції

України, а також значним зовнішнім впливом, який здійснюється як у наслідок військових дій, так і через політико-правові та дипломатичні канали [3].

Варто підкреслити, що проведення аграрних реформ на кожному етапі мало певні наслідки для розвитку земельних відносин, системи сільськогосподарського виробництва, зовнішньої торгівлі і створення експортного потенціалу аграрного сектора, соціального розвитку сільських територій.

Прогнозування подальшого розвитку аграрного сектору економіки ускладнюється можливими інституційними змінами, оскільки кожен з можливих варіантів державної аграрної політики та інституційних змін стосується інтересів конкретних груп суб'єктів виробничої діяльності. Відповідно, різні політичні рішення можуть стимулювати або гальмувати їхню ініціативу, залучення інвестицій тощо [6].

На основі проведеного аналізу основних етапів розвитку аграрного сектору України за період незалежності можемо зробити висновок, що проведені реформи у нових інституційних умовах сприяли переорієнтації аграрного комплексу в висококонкурентну галузь економіки.

Можемо також відзначити, що метою проведених змін було створення сприятливого інституційного середовища, яка є важливим мотивуючим фактором для створення нових ідей та інноваційних технологій в розвитку агропромислового комплексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дем'ян, Я. Ю. Інституційний етап розвитку аграрного сектору економіки / Я. Ю. Дем'ян, В. П. Байса // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (13-14 травня 2021 р., м. Мукачєво) / гол. ред. Т.Д.Щербан. – Мукачєво : МДУ, 2021. – С.411-413.
2. Бондарєвська К. В Тенденції розвитку аграрного сектору економіки України / Бондарєвська К.В. // Економіка АПК. - 2014. - № 11 - С. 36
3. Волошанюк Н.В. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування / Н. В. Волошанюк, А. К. Сьомка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 13(1). - С. 45-49.

4. Лопатинський Ю. М. Кифяк В. І. Розвиток аграрного сектора національної економіки на інституційних засадах / Ю. М. Лопатинський, В. І. Кифяк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – С. 113 – 130.
5. Михайлов А. П. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України / А. П. Михайлов. // Науковий вісник УМО. Серія : Економіка та управління. - 2016. - Вип. 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvumo_2016_1_9
6. Пугачов М. І. Аграрний сектор економіки України в умовах інституційних змін / М. І. Пугачов Економіка АПК. - 2017. - № 5. - С. 12-18.

УДК 338.48:004:[616-036.21](045)

Городницький В.В.
здобувач ступеня «Доктор філософії»,
Мукачівський державний університет,
Черничко Т.В.
д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПОСТПАНДЕМІЧНОГО ПЕРІОДУ

Пандемія COVID-19 поставила перед туристичною галуззю проблеми, усвідомлення та вирішення яких дозволить побудувати нову модель її розвитку. Дослідження аналізує розвиток туризму, як вагомій складовій національної економіки. Зроблено висновок, що в умовах погіршення епідемічної ситуації та зростання випадків захворювання на COVID-19, підприємства туризму та сфери гостинності повинні суттєво переглянути існуючу політику економічної привабливості та змінити підходи до організації роботи зі споживачами послуг.

Ключові слова: COVID-19, туризм, туристична галузь, цифровізація.

The COVID-19 pandemic has posed uncertain challenges for the tourism industry, the recognition and solution of which will build a new model for the development of the tourism industry. The purpose of the article is to substantiate the parameters of tourism development in crisis conditions (in the context of the COVID-19 pandemic). The research methodology is formed on the basis of system analysis, synthesis and generalization of scientific literature. The theoretical basis of the study

Кіщук М. О. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	189
Ковальчук А. В., Валінкевич Н. В. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВГО ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	196
Шиманська К. В., Колесник К. В. ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ САНІТАРНОГО ТА ФІТОСАНІТАРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....	201
Шиманська К. В., Мартиненко О. М. РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КОМПАНІЇ ПРИ ПРОСУВАННІ ХАРЧОВИХ ТОВАРІВ НА ЗАРУБІЖНИЙ РИНОК (НА ПРИКЛАДІ АВ INBEV EFES UKRAINE).....	208

ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Дяденчук А. Ф. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ФІЗИКИ ТА ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	216
--	------------

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Байса В.П. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ...	221
Городницький В.В., Черничко Т.В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПОСТПАНДЕМІЧНОГО ПЕРІОДУ.....	224
Маслиган О.О., Тодьєрішко Е. В.,Крімкова О. С. ОБ'ЄКТИВНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО СТВОРЕННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ У РЕГІОНАХ.....	229
Молнар Г.Т. СУЧАСНИЙ СТАН МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСГ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	234

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>